

۲۰۲۷/۸/۹
۵۹

محمد

www.ketab.ir

سرشناسه: حیدری، احمد، ۱۳۳۸ - عنوان و نام پدیدآور: «خدا مردان» قرآنی / مولف احمد حیدری.

مشخصات نشر: قم: خادم الرضا (ع)، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۲۱۰ ص: ۵/۱۴×۲۱ س.م.

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۹۰-۹۷-۱

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: مومنان در قرآن / Believers in the Quran / قرآن - قصهها / Qur'an stories / کفر و کافران - جنبه‌های قرآنی / Kufr (Islam) - Quranic teaching

رده بندی کنگره: BP۱۰۴

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۱۵۹

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۵۱۵۴۳

«خدا مردان» قرآنی

مؤلف: احمد حیدری

ناشر: خادم الرضا (ع)

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۵۹۰-۹۷-۱

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

جميع حقوق برای انتشارات خادم الرضا (ع) محفوظ است.

ارتباط با ما:

قم، خیابان صغریه (پنهان)، انتهای کوچه ۲۸، پلاک ۲۸۴
صندوق پستی ۱۱۱۹ - ۳۷۱۹۵

صفحه اینستاگرام @khademolrezaa

نمایش تصاویر، معرفی کتابها و مطالب مرتبط با انتشارات

کانال سروش @khademolrezaa

اطلاع رسانی آخرین اخبار و تازه های نشر

تلفن ۰۲۵ - ۳۷۷۳۶۱۶۵ - ۳۷۷۳۲۱۴۲
۰۹۱۲ ۷۴۶ ۱۲۰۵ - ۰۹۱۲ ۳۵۱ ۳۶۸۹

فروشگاه مجازی انتشارات Kh-reza.ir

با امکان خرید محصولات و بهره مندی از تخفیف ویژه

سامانه پیامکی ۳۰۰۰۱۹۱۹۶۰

عضویت در باشگاه مخاطبین با ارسال عدد ۱۱۲

عزیزانی که از طریق سایت و یا سامانه پیام کوتاه به باشگاه مخاطبین انتشارات خادم الرضا (ع) می پیوندند به قید قرعه جوایزی اهدا میگردد.

حیدر خان قزاق

احمد حیدری

...: فهرست مطالب ...:

- ۱۱ ..... طلعه
- ۱۴ ..... استکبارستیزی، ویژگی بارز خدامردان قرآنی
- ۱۶ ..... ویژگی های دیگر

هابل بن آدم ﷺ

- ۲۱ ..... هابل برگزیده خدا
- ۲۲ ..... آزمون خدا باوری هابل و قایل

لقمان حکیم

- ۲۹ ..... انتخاب حکمت بر حکومت
- ۳۱ ..... خداوند حکایت گر حکمت های لقمان
- ۳۱ ..... آیات حاکی از سخنان لقمان:
- ۳۲ ..... توصیه های مهم لقمان:
- ۳۲ ..... ۱. پرهیز از شرک
- ۳۴ ..... شرک عملی، مادر استبداد و خودکامگی
- ۳۶ ..... وجوب اطاعت از پدر و مادر جز در امر به شرک
- ۳۷ ..... پنهانی و نامحسوسی شرک
- ۳۷ ..... ۲. نماز تمرین توحید و بندگی

۳. امر به معروف و نهی از منکر وسیله بت شکنی ۳۸
- امر و نهی قدرتمندان و حاکمان ۳۸
- برترین جهاد ۴۱
۴. دعوت به تواضع و فروتنی ۴۱
۵. خیال باف فخر فروش، مورد غضب خدا ۴۳
۶. میانه روی ۴۳

ساحران فرعونى، خدامردان الگو

- در برابر فرعون ۴۸
- حکومتی بر پایه جهل مردم ۴۹
- تک صدایی فرعونى ۵۱
- چشم اسفندیار (پاشنه آشیل) خودکامگان ۵۴
- مصلحان متهم ۵۵
- اطرافیان متملق ۵۶
- ساحران فرعونى بندگان ثروت، مقام و قدرت ۵۸
- ایمان آوردن ارکان حکومت فرعون ۶۰
- شجاعت مؤنانه ساحران ۶۱
- تهدیدهای سخت فرعون ۶۲
- اجبار فرعونى ۶۳
- جواب محکم، قاطع و کوبنده ساحران مؤمن ۶۴

آسیه الگوی جاوید حق طلبی

- آسیه در کاخ فرعون ۷۱
- دفاع از موسای شیرخوار ۷۳

۷۶	تدبیر آسیه برای حفظ موسی
۷۷	قیاس آسیه و زلیخا
۸۱	موسی و عصا و قصر فرعون
۸۲	مشورت دهی به فرعون
۸۳	نوبت جانبازی
۸۵	اسوه مشتاقان
۸۶	تقدّم بر مریم

مؤمن آل فرعون

۹۱	موسای جوان و ظلم ستیز
۹۲	اولین اقدام حمایتی مؤمن آل فرعون
۹۳	هجرت و بعثت موسی
۹۳	جانبازی پاک باخته‌ای دیگر
۹۵	نهایت تلاش و دفاع منطقی از موسی
۹۹	حفظ و حمایت خدا

دو خدامرد خدا ترس بنی اسرائیلی

۱۰۶	فریاد دو خدامرد
۱۰۷	خطای دل خوشی به نعمت سابق
۱۰۹	تاکتیک جنگی پیشنهادی این دو مؤمن
۱۱۱	تشکیل حکومت و تمام شدن نعمت
۱۱۲	شناسایی این دو خدا باور

ذوالقرنین فرمانروا

- سیره حکومتی ذوالقرنین ۱۲۲
- حکومت عادلانه بهترین راه سوق به خدا ۱۲۵
- تسامح حکومتی ۱۲۹
- خدمت‌گزاری حکومت و مشارکت دادن مردم ۱۲۹
- شناسایی شخص ذوالقرنین ۱۳۱
- سدّ سازی کوروش ۱۳۵

بلقیس فرمانروا

- هدهد در سبا ۱۳۹
- حاکم شدن بلقیس ۱۴۰
- انحراف عقیدتی اهل سبا ۱۴۲
- گزارش هدهد ۱۴۳
- جلسه مشورتی ۱۴۶
- عقلانیت مشاوران و تدبیر ملکه ۱۴۸
- جواب سلیمان به فرستادگان بلقیس ۱۵۰
- قدرت‌نمایی‌های سلیمان ۱۵۲
- بلقیس در محضر نورانی سلیمان ۱۵۵
- عاقبت نیکوی عقلانیت بلقیس ۱۵۷
- توجه به یک نظر و روایت ۱۵۸

مؤمن آل یاسین

- رسولان حضرت عیسی در انطاکیه ۱۶۳
- قیام مؤمن آل یاسین ۱۶۸

نکته‌های جالب داستان	۱۶۹
یک معیار همیشگی برای شناسایی حق و حقیقت	۱۷۲
نهایت تعهد و سوز برای مردم	۱۷۶
صدیق، مدال برندگی مطلق	۱۷۸

مردان غار

جوان مردان کهنسال	۱۸۲
ایمان و کتمان اصحاب کهف	۱۸۳
برترین جهاد	۱۸۴
فرار و پناه بردن به غار	۱۸۸

خاتمه

خدامرد مردود

بلعم بن باعور	۱۹۷
دنیاگرایی عامل گمراهی بلعم‌ها	۱۹۹
بلعم علیه موسی	۲۰۰
اراده خدا بر هدایت حق‌طلبان	۲۰۳
دنیاطلبان هار و درنده	۲۰۵
فهرست منابع	۲۰۷

♦ طلّیعه

در تاریخ علاوه بر پیامبران که برترین مردان خدایی اند؛ کسان دیگری را می‌یابیم که در رکاب پیامبران و ادامه دهنده راه آنان بوده‌اند. این خدامردان در کنار پیامبران و بعد از آنان الگوهای خدایی می‌باشند که بشر می‌تواند به آنان اقتدا کند.

ما در این مقال برآنیم که به شناسایی خدامردان قرآنی همت کنیم؛ باشد تا با اقتدا به آنان، از رهروان و ادامه دهندگان راه‌شان باشیم.

در طول تاریخ و در بین موحدان، انسان‌های بسیاری در زمینه‌های مختلف به اوج رسیده و گوی سبقت را از دیگران ربوده و شایسته بزرگداشت شده‌اند که زندگی، سرگذشت و فرازهای درس‌آموز حیات آنان در کتاب‌های تاریخ و سرگذشت، ثبت می‌باشد.

قرآن کتاب هدایت به بندگی و عبودیت است. یکی از روش‌های تربیتی قرآن، معرفی الگوهای ارزنده برای پندآموزی است که نتیجه آن اقتدا به صالحین و موفقیت در بندگی است.

علم، عبادت، عرفان، زهد، جنگ‌آوری، گذشت، تلاش، ابتکار و دیگر صفات ارزشمند از ویژگی الگوهای تاریخی و اجتماعی می‌باشند که از نظر قرآن هم ارزشمند هستند.

در گذشته بشریت، عالمان زبده‌ای بوده‌اند که به قله‌های علم دین و غیردین دست یافته‌اند. عالمانی که محتوای کتب وحیانی گذشته را فهمیده و در تفسیر و تبیین آنها، تالی‌تلو پیامبران بوده‌اند.

عارفانی بوده‌اند که در عرفان نظری و عملی به مراتب بسیار بالا دست یافته و صاحب کشف و کرامات بی‌نظیر گشته‌اند.

زاهدان و عابدانی که بسیاری از عابدان و زاهدان امروزمین به گرد آنان هم نرسیده‌اند و نمی‌رسند.

شاعرانی که در زمینه‌های عرفان و توحید، اخلاق، بیان کتب وحیانی و ...، شعر سروده‌اند.

حاکمانی که در حکمرانی عادلانه و رعیت‌پروری ید طولایی داشته‌اند و ...؛ ولی قرآن از کنار زندگی آنان به آسانی گذشته و از آنان به بزرگی و فخامت یاد ننموده و علم، عرفان، عبادت، زهد و تلاش فوق العاده‌شان را به عنوان الگو و اسوه ذکر نکرده و یاد آنان را برای بشریت جاودانه نساخته است.

پس کدامین ویژگی در مردان قرآنی است که آنان را سزاوار ساخته در کنار پیامبران، جاودانه شوند؟

♦ استکبار ستیزی، ویژگی بارز خدا مردان قرآنی

برای شناخت ویژگی‌های خدا مردان قرآن لازم است ابتدا بزرگ‌ترین ویژگی شیطان رجیم و طرد شده از درگاه خدا را دریابیم تا بدانیم نبود آن، زمینه‌ساز اوج گرفتن و رسیدن به مقام قرب خدایی و محبوبیت در ملاً اعلی است.

اولین «الگوی منفی» قرآن که دشمن سرسخت بشریت معرفی شده، شیطان است که ویژگی بارز او «استکبار و حق ستیزی و لجام زدن به انسان‌ها و کشاندن آنها در پی خود»^۱ می‌باشد.

او که در اثر عبودیت و بندگی اوج گرفته و از هم‌ردیف‌های خود در جَنّان فراتر رفته؛ و طبق کلام قرآن در ردیف ملائکه مقرب درآمده بود، وقتی به سجده بر «آدم» فراخوانده می‌شود،^۲ فرمان صریح و بدون قید و شرط خدا که مولا و مالک حقیقی و واجب‌الاطاعه محض است، را اجابت نمی‌کند:

۱. بقره (۲)، آیه ۳۴ «وَاسْتَكْبَرَ»؛ اسراء (۱۷)، آیه ۶۳ «أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرُمْتَ عَلَىٰ لَئِنْ أَخَّرْتَنِ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَأَحْتَنِكَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا».

۲. کهف (۱۸)، آیه ۵۰. «فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ».

﴿قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ﴾.

چون خود را برتر از آدم می‌پندارد، امر صریح خدا را بیجا شمرده و جسورانه به محضر خدای عالم و آگاه مطلق به امور می‌گوید:

﴿قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِنْهُ خَلَقْتَنِي مِنْ نَارٍ وَخَلَقْتَهُ مِنْ طِينٍ﴾^۱.

گویی نعوذ بالله خدا خبر ندارد که شیطان از آتش و آدم از خاک است.

این استکبار و خود برتر بینی و به علم و دانش خود بها دادن و خود را بی‌نیاز پنداشتن و غیر خود را حقیر و تابع خود خواستن، او را اولین الگوی منفی و دشمن آشکار خداوند و پیامبران ساخت.

دیگر الگوهای منفی قرآن از قابیل و نمرود گرفته تا فرعون و قارون و ... همه این ویژگی بارز را داشتند که خود را برتر و دیگران را حقیر می‌دیدند و زیردست و تابع می‌خواستند.

برعکس شیطان وارث بران شیطان، «ظلم ستیزی» و ویژگی بارز مردان قرآنی است، مردان قرآنی خود را «عبد خدا و فقیر محض» دانسته و «استکبار ستیزی و دفاع از حق و درافتادن با طاغوت» و ویژگی بارز آنان است. گویا قرآن علم، عرفان، عبادت، زهد و تقوایی را که به استکبار ستیزی فرانخواند و مرد میدان مبارزه با طاغوت نگرداند، شایسته تجلیل و بزرگداشت و جاودانگی نمی‌داند. علم، عبادت، زهد و تقوایی ارزشمند است که صاحبش را سربدار ساخته و روانه میدان مبارزه با طاغوت‌هایی سازد که علم ستیز با خدا را برافراشته‌اند و جبروت فروش شده، بندگان خدا را برده خویش می‌خواهند.

گر چه پیامبران که صلوات خدا بر آنان باد، اولین و برترین الگوهای قرآن می‌باشند و در ویژگی «استکبار ستیزی و دفاع از حق و درافتادن با طاغوت»

از همه پیش هستند، ولی در این مختصر ما را سعی به معرفی الگوهای غیر پیامبر است.

♦ ویژگی‌های دیگر

دیگرو ویژگی‌های خدامردان به شرح زیر است:

۱. غالب الگوهای قرآنی در قدرت و حاکمیت بوده و از مواهب فراوان قدرت و حکومت بهره‌مند بوده‌اند.

۲. به جایگاه و پست و مقام خود پشت پا زده و علیه حکومت ظلم قیام کرده و به دفاع از حق و عدالت پرداخته‌اند.

۳. اقدام آنها امر به معروف و نهی از منکر مستدل، منطقی و عاقلانه بوده است.

۴. با قهر و خشم حاکمان ظالم و متکبر مواجه شده‌اند.

۵. کشته شدن در راه امر به معروف و نهی از منکر و حق‌گویی را با آغوش باز پذیرفته‌اند. همه آنها به عاقبت کار سترگی که در پیش گرفته بودند، آگاهی داشتند و مرگ، شهادت، محرومیت، شکنجه، عزل و ... را به جان خریدند.

۶. آنها می‌توانستند با نفرت و انزجار قلبی راه خود را از ظالمان جدا کنند و با سکوت و خودداری از امر به معروف و نهی از منکر و اعتراض، عافیت طلبی پیشه سازند و با سکوت، از درجات محروم گردند.

غالب الگوهای منفی یا مثبت قرآن دستی در حکومت بر مردم و رهبری آنان دارند و در این زمینه است که یا خدایی و پیامبرانه عمل می‌کنند و برای حاکمیت یافتن حق، اقامه عدل، به آزادی رساندن انسان‌ها و شکستن قیود بندگی از آنان، همت می‌گمارند تا در فضای آزاد و با اختیار آگاهانه، به بندگی خدا رو آورند و به کمال مطلق وصل گردند؛ یا شیطانی و مستکبرانه به بردگی

گرفتن انسان‌ها و بسط حاکمیت و آقایی خویش را وجهه همت ساخته تا بساط خدایی خویش را در قبال خدایی خداوند، گسترده سازند و با توسل به هر وسیله شیطانی و ظالمانه، بسط حاکمیت خویش را مد نظر داشته و چه بسیار که خود را خدا یا نماینده خدا شمرده و این رفتارهای شیطانی و ظالمانه از جانب آنان به عنوان حفظ دین و مقدسات، انجام می‌پذیرد.

آیات زیر به واقع توصیف خدامردان است:

﴿وَكَايْنٍ مِنْ نَبِيِّ قَاتَلَ مَعَهُ رِثْيُونٌ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ * وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ * فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحَسُنَ ثَوَابُ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ﴾^۱

چه بسیار پیامبرانی که خدامردان فراوانی به همراه آنان جنگ و جهاد کردند! آنها هیچ‌گاه در برابر آنچه در راه خدا به آنان می‌رسید، (از سختی‌های مبارزه اعم از زندان، تبعید، جراحت، مرگ، ضرر مالی و ...) سست و ناتوان نشدند (و تن به تسلیم ندادند) و خداوند استقامت‌کنندگان را دوست دارد. سخن‌شان تنها این بود که: پروردگارا! گناهان ما را ببخش! و از تندروی‌های ما در کارها، چشم‌پوشی کن! قدم‌های ما را استوار بدار! و ما را بر جمعیت کافران، پیروز گردان! از این رو خداوند پاداش این جهان و پاداش نیک آن جهان را به آنها داد و خداوند نیکوکاران را دوست می‌دارد.